RAMAZAN BAYRAMI

Değerli Müminler!

Bizleri mübarek Ramazan bayramına eriştiren yüce Rabbimize hamdediyor, Sevgili Peygamberimize salât ve selâmlarımızı sunuyoruz.

Ramazan orucunun farz olduğu bildirilen âyet-i kerime'de şöyle bir hatırlatmada bulunuluyordu:

اَيَّامًا مَعْدُودَاتٍۜ

"(Size farz kılınan oruç) sayılı günlerdedir."[505]

Sayılı günlerin ömrü ise azdır, hiç farkında olmadan gelir geçer. Ramazan da öyle oldu, daha dün başlamış gibi bugün bitti. Bu rahmet ve mağfiret günlerini değerlendirenlere ne mutlu.

Değerli Müminler!

Yüce dinimiz müminleri kardeşlik bağı ile birbirine bağlamıştır. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ

505 Bakara, 2/184.

"Müminler ancak kardeştirler."[506] Bu kardeşlik her türlü dostluğun üstündedir. Peygamberimiz vefatından önce buna dikkatimizi çekmiştir. Ebû Saîd el-Hudrî (ra.) anlatıyor: Peygamberimiz (ölümle sonuçlanan hastalığında) hutbeye çıktılar ve:

–Allah Teâlâ kulunu dünya nimetleriyle kendi katındakiler arasında muhayyer (seçmeli) bıraktı. O da Allah'ın katındakileri seçti, buyurdu. Bu söz üzerine Ebû Bekir (ra.) ağlamaya başladı. Ben kendi kendime: "Allah Teâlâ'nın bir kulu dünya ile kendi katındaki nimetler arasında seçmeli bırakmasında, o kulun da Allah katındaki nimetleri seçmesinde ne var ki, (Ebû Bekir'i kastederek) bu ihtiyarı ağlatıyor?" diye düşündüm. Meğer, o dünya hayatı ile Allah katındaki nimetler arasında serbest bırakılan kul, Peygamberimizmiş, meğer Ebû Bekir hepimizin en bilgilisi imiş. (Tabii bu Peygamberimizin aralarından ayrılığına işaret ediyordu. Bunu anlayan Hz. Ebû Bekir bunun için hemen ağlamaya başlamıştı.) Peygamberimiz Hz. Ebû Bekir'i ağlar görünce:

–Ya Ebâ Bekir, ağlama. Bana malı ve arkadaşlığı hususunda en cömert olanı, hiç şüphe yok ki, Ebû Bekir'dir. Ümmetimden birini kendime dost edinseydim, Ebû Bekir'i dost edinirdim, fakat İslâm kardeşliği ve sevgisi şahsî dostluktan üstündür, buyurdu.[507] ve İslâm'ın getirdiği kardeşliğin her türlü kişisel dostlukların üstünde olduğuna dikkat çekti.

İlk İslâm topluluğu Medine'de oluşmuştu. Bu topluluk, kardeşlik, birlik ve dayanışma temelleri üzerine kurulmuştur. Bu şehirde Evs ve Hazreç adlarında iki kabile vardı. Bu kabileler arasında çok eskilere dayanan düşmanlık mevcut idi. İslâm'ın getirdiği kardeşlik herkes gibi bu iki kabileyi de etkilemiş ve aralarındaki düşmanlığı yok ederek onları kardeş yapmıştı.

Gerçekten ilk müslümanlar İslâm'ın bütün emirlerini hayata geçirmişler, örnek gösterilecek bir toplum haline gelmişlerdi.

Sevgili Peygamberimiz Mekke'den Medine'ye hicret edince O'nun peşinden pek çok Mekkeli de Medine'ye gelmişti. Bunlar muhacir olarak anılırlar. Her şeylerini Mekke'de bırakarak gelmişler, beraberlerinde hiçbir şey getirmemişler, getirememişlerdi. Peygamberimiz Medineliler (ensar) ile muhacirleri kardeş ilân etmişti. Her Medineli bir muhaciri kardeş ola-

---

506 Hucurât, 49/10.
507 Buhârî, "Salât", 80; Müslim, "Fedail-i Sahâbe", 1.

rak kucaklamış ve malının yarısını ona vermişti. Tarihte bu kardeşliğin, böylesine bir yardımlaşma ve dayanışmanın bir eşi daha gösterilemez.

İslâm ahlâkının temelini teşkil eden bir hadisi şerifte Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

لا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

"Hiçbiriniz, kendisi için istediğini müslüman kardeşi için de istemedikçe, iman etmiş olmaz."[508] Müslüman kardeşine karşı bu duyguyu taşımayan kimsenin gerçek mümin olamayacağı ifade buyuruluyor.

İlk müslümanlardan bunun çok örnekleri vardır. İşte bir iki örnek:

İbn Ömer (ra.) anlatıyor: Peygamberimizin arkadaşlarından birine bir koyun hediye edilmişti. O, "Kardeşim falan ve ailesi buna bizden daha fazla muhtaçtır" dedi ve kendisine gelen hediye koyunu ona gönderdi. O da kendisinden daha çok muhtaç olduğunu sandığı bir başkasına gönderdi, derken koyun bu sûretle tam yedi ev dolaştı ve sonunda ilk geldiği eve dönüp geldi. Bunun üzerine, onların bu davranışlarını öven şu âyet-i kerime nâzil oldu: "Kendileri muhtaç olsalar dahi onları kendilerine tercih ederler."[509]

Bu konuda çarpıcı bir başka örnek de şudur: Hz. Ebû Bekir zamanında Bizansla yapılan ve Suriye'nin fethi ile sonuçlanan Yermûk Savaşında Huzeyfetü'l-Adevî şöyle diyor. Savaşın yapıldığı gün çok sıcak bir gündü. İkindi üstü savaş biraz gevşeyince, silahımı attım, bir su kabı alarak savaş alanında yaralanan mücahidler arasına daldım. Yaralanıp yatanlarda derin bir sessizlik vardı. Derken bir inleme duydum fakat bu sesin nereden geldiğini anlayamadım. Sırayla okşadıklarımın hepsi ruhsuzdu ve şehit olmuştu. Meğer inleyen yaralı amcamın oğlu imiş. Hemen yanına geldim, biraz su getirdim, içer misin? dedim. Gözü ile ver demek isterken, arkadan bir inleme sesi geldi. Amcamın oğlu, ona götür diye bana işaret etti. O yükselen sese koştum ki, ne göreyim As'ın oğlu Hişam. Tam ona suyu vermek üzere iken bir başka hırıltı duydum. O durumda Hişam, ona ver, ben istemem dedi. O inleyeni epey aradım nihayet buldum ama şehit olmuştu. Bari Hişam'ı bulayım, dedim fakat o da Allah'ın rahmetine kavuşmuştu. O

508 Buhârî, "İman", 7; Müslim, "İman", 17.
509 Hâkim, *el-Müstedrek,* II, 484.

halde amcamın oğluna yetişeyim bari dedim ve koştum, ama o da şehâdet şerbetini içmişti. Gösterdikleri bu örnek davranışları yüzünden hiç birisine suyum nasip olmadı."

Merhum şair Mehmet Akif bunu "Safahat"ta ne güzel tasvir ediyor.

Müslüman, kendisine reva gördüğünü din kardeşine de reva görecek, kendisi için hoşlanmadığı şeyi din kardeşine de yapmayacak, yapılmasını istemeyecektir. Peygamberimiz bu konuda şöyle buyuruyor:

اَلْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يُسْلِمُهُ، وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرُبَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

"Müslüman, müslümanın din kardeşidir. Müslüman kardeşine haksızlık etmez ve onu başına gelen musibette yalnız bırakmaz. Her kim müslüman kardeşinin yardımında bulunur ve onun ihtiyacını görürse Allah da ona yardım eder ve muhtaç olduğunu ona verir. Her kim bir müslümanın sıkıntılarından birini giderirse Allah Teâlâ da buna karşılık kıyamet sıkıntılarından birini giderir. Her kim bir müslümanın ayıbını örterse Allah Teâlâ da âhirette onun ayıbını örter."[510]

Bir başka hadisi şerifte de şöyle buyuruluyor:

لاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَنَاجَشُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَلاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا. الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يَخْذُلُهُ وَلاَ يَحْقِرُهُ. التَّقْوَى هَاهُنَا. وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ

510 Buhârî, "Mezalim", 3; Müslim, "Birr", 15.

"Bir birinize haset etmeyiniz. Alış-verişte birbirinizi aldatmayınız. Birbirinize dargın durmayınız ve birbirinizden yüz çevirmeyiniz. Birinizin bitmek üzere olan pazarlığını bozmayınız. Ey Allah'ın kulları kardeş olunuz. Müslüman müslümanın kardeşidir; ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz, ona hor bakmaz. Peygamberimiz üç def'a göğsüne işaret buyurarak, "Takva işte buradadır. Bir kimsenin kötü olması için din kardeşini hor görmesi yeterlidir. Müslümanın müslümana kanı, malı ve ırzı haramdır."[511]

Peygamberimiz müslümanları tek vücut kabul etmekte ve şöyle buyurmaktadır:

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِى تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى

"Birbirini sevmekte, birbirine acımakta ve birbirine şefkat hususunda müminlerin örneği bir vucud gibidir. Bu cesetten bir organ rahatsız olursa cesedin diğer organları uykusuzluk ve humma ile ona çağrışırlar."[512]

Toplumların varlığının devamını sağlayan en büyük kuvvet, hiç şüphe yok ki, kardeşliktir, birlik ve beraberliktir. Bu gücü kaybeden toplumların varlığı çöker. Bunun içindir ki, yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْتُمْ اَعْدَآءً فَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِه۪ٓ اِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلٰى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَاَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِه۪ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ.

"Toptan Allah'ın ipine sarılınız, parçalanıp ayrılmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. Hani siz birbirinize düşmanlar idiniz de O, gönüllerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz."[513]

511 Müslim, "Birr", 10.
512 Müslim, "Birr", 17.
513 Âl-i İmrân, 3/103.

Ayet-i Kerime'de ifade buyurulan "Allah'ın ipi" Allah Teâlâ'ya kavuşma ve O'nun rızasını kazanma sebebi olan vasıta demektir ki, Kur'an-ı Kerim'dir. Nitekim Peygamberimiz:

كِتَابُ اللّٰهِ حَبْلٌ مَمْدُودٌ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الأَرْضِ

"Gökten yeryüzüne indirilmiş olan Allah'ın ipi Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim'dir."[514] buyurmuştur. Kur'an'a sarılanlar ve onun etrafında birleşenler doğru yolu bulur ve şaşırmaz. Çünkü o, apaçık bir nurdur, hikmet dolu bir kitaptır. Korkunç bir yolun kenarına çekilmiş olan bir ip, veya bir kuyuya düşmüş olanları çıkarmak için uzatılmış bir ip ve ona iyice tutunmuş bir toplum düşününüz. İşte o toplum Kur'an etrafında devamlı yükselen bir toplumun örneğini teşkil eder.

Toplumu oluşturan ferdler birbirlerine sevgi ile yaklaşmalı ve kardeşçe kucaklaşmalıdırlar. Birbirlerine arka çevirmekten ve düşmanca yaklaşmaktan sakınmalıdırlar. Unutulmamalıdır ki Allah'ın yardımı, toplum halinde yaşayan ve birbirlerine saygı duyanlaradır. Toplu halde kılınan bir namaza, yalnız başına kılınan bir namazdan 27 derece daha fazla sevap verileceği düşünülürse toplum halinde olmanın önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Toplum güç kaynağıdır. Tefrika ve ayrılık ise zayıflık ve perişanlıktır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُواۜ اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَۚ

"Allah'a ve Peygamberine itaat edin. Birbirinizle didişmeyin. Sonra içinize korku düşer ve kuvvetiniz elden gider. Sabırlı olun, çünkü Allah sabredenlerle beraberdir."[515]

Merhum şair Mehmet Akif de ne güzel söylemiş:

"Girmeden tefrika bir millete düşman giremez.

Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez."

---

514 Tirmizî, "Menakıb", 31; Ahmed İbn Hanbel, *Müsned, III*, 14, 17, 26, 59.
515 Enfâl, 8/46.

Millet olarak tarihteki başarılarımızı ve zaferlerimizi birlik ve kardeşliğe borçluyuz.

Değerli Müminler!

Allah Teâlâ müslümanlar arasındaki bu kardeşlik bağının güçlenmesi için çeşitli vesileler yaratmıştır. Bayramlar, bu vesilelerden bir tanesidir. Bayram günlerinde toplum şuuru bütünleşir, toplum ferdleri birbiriyle kaynaşır ve kucaklaşır. Hayatın bitmek tükenmek bilmeyen sıkıntıları içinde bunalan, bitkin ve yorgun hale gelen insanları bayramlar dinçleştirir, çalışma azim ve gayretlerini artırır.

Bayramlar toplum hayatında gerçekten seçkin yeri olan mübarek günlerdir. İnsan yalnız başına bayram yapamaz, yapsa bile bunun bir anlamı olmaz. Bayram toplum olarak kutlandığı takdirde bir anlam taşır.

Bayram günleri, tatil günleri olmaktan öte, bize bir takım yükümlülükler yükleyen günlerdir. Bu yükümlülükleri yerine getirdiğimiz zaman, bayramın anlamını ruhumuzda daha çok hissetmiş olacağız.

Bayram günlerinde önce, varlığımızın sebebi olan ve bizi her türlü fedakarlığa katlanarak büyüten, yemeyip yediren, giymeyip giydiren, uyumayıp uyutan ve hayata hazırlayan şefkat ve merhametle üzerimizde titreyen anne ve babamızın ellerini öpüp hayır dualarını almalı, kırılan gönüllerini onarmalıyız. Kur'an-ı Kerim, Allah'a ibadetten sonra ikinci derecede anne-babaya saygı gösterilmesini, iyilik yapılmasını emretmiş, onlara karşı "öf" demeyi dahi yasaklamıştır. Sevgili Peygamberimize adamın biri şöyle sormuş:

مَا حَقُّ الْوَالِدَيْنِ عَلَى وَلَدِهِمَا قَالَ هُمَا جَنَّتُكَ وَنَارُكَ

– Ey Allah'ın elçisi, anne babanın çocukları üzerindeki hakkı nedir? Sevgili Peygamberimiz:

– Onlar senin ya cennetin, ya da cehennemindir, diye cevap vermiştir.[516] Yani onları razı ve memnun edersen cennete girmeyi hak edersin, onların rızalarını ve dualarını almazsan cehenneme gidersin.

Bakın değerli müminler, birisi Peygamberimize:

516 İbn Mâce, "Edeb", 1.

أُبَايِعُكَ عَلَى الْهِجْرَةِ وَالْجِهَادِ أَبْتَغِى الْأَجْرَ مِنَ اللهِ. قَالَ فَهَلْ مِنْ وَالِدَيْكَ أَحَدٌ حَىٌّ. قَالَ نَعَمْ بَلْ كِلاَهُمَا. قَالَ فَتَبْتَغِى الأَجْرَ مِنَ اللهِ. قَالَ نَعَمْ. قَالَ فَارْجِعْ إِلَى وَالِدَيْكَ فَأَحْسِنْ صُحْبَتَهُمَا

–Ey Allah'ın elçisi, ecrini Allah'tan dilemek üzere hicret ve cihad için emrinize girmek istiyorum dedi. Peygamberimiz:

–Anne ve babandan sağ olan var mı? diye sordu. Adam:

–Evet, ikisi de sağdır, dedi. Peygamberimiz;

–Sen Allah'tan ecir mi istiyorsun? buyurdu . Adam:

–Evet, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz:

–Öyle ise anne ve babana dön de onların gönüllerini al, kendilerine güzel hizmet et (ecir ondadır), buyurdu.[517]

–Beni Seleme kabilesinden bir adam Peygamberimize gelir ve sorar:

–Ey Allah'ın elçisi, anne ve babamın ölümlerinden sonra onlara yapabileceğim bir iyilik var mı? Peygamberimiz:

–Evet, onlar için mağfiret dilemek, vasiyetlerini ve taahhütlerini yerine getirmek, yakınlığı onlar vasıtası ile olan (amca, hala, teyze gibi) kimseleri ziyaret etmek ve onların dostlarına ikramda bulunmaktır." buyurdu.[518]

İşte bayramı fırsat bilip anne ve babamızın rızalarını almalı, onlar hayatta değillerse onlar vasıtasıyla yakınlığı olan kimseleri ziyaret etmeli, yoksul olanlarına yardımda bulunulmalıdır.

Akraba ve komşularla tebrikleşerek karşılıklı sevgi ve saygı duygularımızı aktarmalı, muhtaç olanlara yardım elimizi uzatmalıyız. Karşılaştığımız herkese selâm vermeli, tanıdığımız ve tanımadığımız herkesin bayramını kutlamalıyız. Hastahanelerde ve evlerde yatan hastaları görmeli, şifa dileklerimizi sunarak, iyileşmeleri hususunda gerekli olan yardımı yapmaya hazır olduğumuzu bildirmeliyiz. Yetimler ve kimsesiz çocuklara şefkat dolu duygularımızı aktarmalı, onlara anne ve baba gibi davranmalıyız.

517 Müslim, "Birr", 1.
518 Ebû Dâvud, "Edeb", 129.

Dargın olduğumuz kimselerle bayramı fırsat bilerek barışmalı, tanıdıklarımızdan dargın olanları barıştırmaya çalışmalı ve aralarını bulmalıyız. Peygamberimiz buyuruyor :

لاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ

"Müminin, din kardeşine üç günden daha fazla dargın durması helâl olmaz."[519]

Mübarek bayramlarda güzel bir geleneğimiz daha vardır. O da mezarları ziyaret etmek ve onlara hayır duada bulunmak, ruhları için yoksullara ve kimsesiz çocuklara sadaka vermek.

Peygamberimiz ilk zamanlarda kabirleri ziyaret etmeyi yasaklamıştı. Bunun sebebi şu idi: İslâm'ın en belirgin niteliği tevhiddir, bir olan Allah'a inanmak ve yalnız O'na ibadet etmektir. Allah'a gösterilen saygı ve ta'zimin bir benzerini başkasına göstermek tevhid inancına aykırıdır.

İslâmiyetten önce Arap yarım adasında putlara tapılıyor, mezarlara secde ediliyor, onlardan yardım isteniyordu. Allah'ı bir bilmek ve yalnız O'na ibadet etmek ve ancak O'ndan yardım istemekten ibaret olan İslâm dinini yeni kabul etmiş olan insanlar, önceki bu çok hatalı olan alışkanlıklarını İslâm'a da aktara bilirler ve böylece tevhid inancını bozarlar endişesiyle Peygamberimiz ilk zamanlarda kabirleri ziyaret etmeyi bu endişe ile yasaklamıştı. İslâmiyeti ve onun tevhid inancına verdiği önem iyice kavrandıktan sonra yasağı kaldırmış, şöyle buyurmuştur:

قَدْ كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَقَدْ أُذِنَ لِمُحَمَّدٍ فِى زِيَارَةِ قَبْرِ أُمِّهِ فَزُورُوهَا فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْاٰخِرَةَ

"Ben sizi kabirleri ziyaret etmekten nehyetmiştim. Fakat Peygamberiniz Muhammed'e annesinin kabrini ziyaret etmesi için izin verildi. Siz de kabirleri ziyaret ediniz. Çünkü kabir ziyareti, ahireti hatırlamaktır."[520]

519 Müslim, "Birr", 8.
520 Müslim, "Cenâiz", 36; Tirmizî, "Cenâiz", 60; Ebû Dâvud, "Cenâiz", 80; İbn Mâce, "Cenâiz", 47; Neseî, "Cenaîz", 4.

Peygamberimiz her yıl Uhud şehitlerini ara sıra da Medine'deki Bak'i, mezarlığını ziyarette bulunup dua ederdi.

Hz. Aişe validemiz de kardeşi Abdurrahman (ra.) ın mezarını zaman zaman ziyaret etmiştir. Bir defasında kabir ziyaretinden dönüyordu. Kendisine:

–Ey müminlerin annesi, nereden geliyorsunuz? diye sorulmuş, Hz. Aişe:

–Kardeşim Abdurrahman'ın kabrini ziyaret ettim, oradan geliyorum, dedi. Kendisine:

–Peygamberimiz kabirleri ziyareti yasaklamamış mı idi? diye sorulmuş, O:

–Evet, vakti ile yasaklamıştı, fakat sonra ziyaret edilmesini tavsiye etti, diye cevap vermiştir.[521]

Peygamberimizin ve ashabının kabir ziyareti bizim için örnektir.

Kabirleri ziyaret ederek ölülerimiz için dua etmemiz ve onlar için Allah'tan af ve mağfiret dilememiz, hem ölüler için hem de hayattakilerin ölümü hatırlayarak kendilerine çeki düzen vermeleri için yararlıdır.

İşte bayramlarda ölüleri de ziyaret ederek onlara dua etmemiz güzel bir İslâmî gelenektir, bunu da yapmalıyız.

Bütün bunlar toplumu oluşturan ferdleri, birbirleriyle kaynaştırarak millî birlik ve bütünlüğün sağlanmasında etkili olur. Böyle Allah'a karşı görevlerini kusursuz yapmaya çalışan, birbirini seven, sayan ve birbirinin haklarını gözeten kimseleri Allah'ın rahmeti kuşatır. Çünkü Allah sonsuz rahmet sahibidir.

Bu duygularla hepinizin bayramını kutluyor daha nice bayramlara sağlıkla bizi eriştirmesini, bu mutlu bayramın aziz milletimiz için kardeşliğe, birlik ve bütünlüğe, refah ve mutluluğa vesile olmasını Allah'tan niyaz ediyorum. Âmin.

---

521 Kâmil Miras, *Sahih-i Buhârî Muhtasarı, Tecrîd-i Sarih Tercemesi, IV*, 374